

2: Společenský realismus (čili kecy místo lásky)

Nahoře v jižní věži ležel Keith mezi prostěradly. Nepříliš konstruktivně rozjímal o otřepaném pytli z režného plátna, který měl Whittaker přehozený přes rameno, když odcházeli z baru. „Co je to?“ zeptal se ho Keith. „To má být jako na poštu?“ Usoudil, že italské poštovní pytle se stejně jako ty anglické vyrábějí ve státních vězeních; a Whittakerův pytlavinový vak s oním sociopatickým, lehce nafialovělým nádechem v hloubi tkaniva opravdu vypadal, jako by ho uštrikovali kriminálníci (a to v náladě krajně rebelantské). V těchto dnech Keith zjišťoval, že se jeho myšlenky často zabírají výkonem práva. Anebo spíš absencí práva, jeho nevysvětlitelnou laxností... „Houby na poštu,“ řekl Whittaker. „Pošta se doručuje přímo. Tady nosím... svět. Vidiš?“ A opravdu tam byl, ten svět: *Times*, *Lifes*, *Nations* a *Commentarys*, *New Statesmans*, *Listeners*, *Spectators*, *Encounters*. A on tam venku pořád byl, tenhle svět. A už se zdál být velice tichý a velice vzdálený.

„Hádám, že s těmi mládenci z Montale souhlasíš,“ řekla ze tmy Lily.

„Ne, ani náhodou,“ opáčil Keith. „Nejradši bych před tebou začal hopsat jako tahací panáček. Abych ti to dal najevo.“

„Máš ty vůbec ponětí, jaké to pro mě bylo?“

„Jo, myslím, že mám. Takhle se já cítím vedle Kenrika. Holky před ním sice nehopsají jako panáčci na štangli, ale...“

„Kenrik je fešák.“

„Hm. Těžko se s tím smířit, ale je třeba si to pamatovat. Svět má bídny vkus. Honí se za tím, co je nabíledni.“

„Co je nabíledni?“

„Ale no tak, však víš, jak to myslím! To, co je na první pohled patrné. Obyčejného chlapa Šehrezádin zjev asi potěší. Jenže ty jsi mnohem chytřejší a zajímavější, Lily.“

„Hm. Díky. Ale já vím, co se stane: zamiluješ se do ní. Ne že bys měl naději, samosebou. Ale zamiluješ se. Jakkpak by ne? Zrovna ty. Ty se přece zamilováváš do všeho, co se kolem šustne. Zamiloval by ses do ženských fotbalových jedenáctek. A Šehrezáda? Ta je nádherná a něžná a zábavná. A šíleně velkolepá.“

„Právě tím mě odrazuje. Je irelevantní. Z jiného světa.“

„Hm. Zjevně opravdu poznáš, když tě někdo společensky převyšuje,“ řekla a pohodlněji se uvelebila na podhlavníku z jeho paže. „Prvotřídní trouba jako ty. Fádni mrňavý hajzlík jako ty.“ Políbila ho na rameno. „Všechno je to už v těch jménech, ne? Šehrezáda – a *Keith*. Keith je snad nejplebejstější ze všech jmen, co myslíš?“

„Snad... Ale ne. Kdepak!“ řekl. „Keithové byli hrabata, maršálové Skotska. Tvořili jednu rodovou linii, každý měl titul lord Keith. A pořád je to lepší než Timmy.“ Pomyslel na blazeovaného čahouna Timmyho, který korzoval po Miláně se Šehrezádou. „Timmy! Co je to za jméno? Keith je lepší jméno než Timmy.“

„Než Timmy je lepší cokoliv.“

„Jo. Těžko si představit, že by se nějaký Timmy kdy zmohl na něco senzačního. Timmy Milton. Timmy Keats.“

„... Keith Keats,“ řekla. „Keith Keats taky nezní nijak skvěle.“

„Svatá pravda. Ale Keith Coleridge? Víš, Lily, že existoval básník jménem Keith Douglas? Byl urozený. Jeho druhé jméno znělo Castellaine a chodil na stejnou přípravku jako Kenrik, Christ's Hospital. Jo a to K. u G. K. Chestertona taky znamená Keith.“

„A co znamená to G.?“

„Gilbert.“

„Tak vidíš.“

Keith myslel na Keitha Douglase. Na válečného básníka – na básníka bojovníka. Na smrtelně raněného vojáka: *Ach, matko, ústa mám plná hvězd...* Myslel na Keitha Douglase, zabitého v Normandii (šrapnel ho poranil na hlavě) ve věku dvaceti čtyř let. Dvacet čtyři...

Lily řekla: „Dobrá. Co bys dělal, kdyby slavnostně slíbila, že ti ho vykouří?“

Keith odvětil: „Překvapilo by mě to, ale nešokovalo. Jen zklamalo. Řekl bych: No teda, Šhrezádo!“

„Jo, na to dám krk. Víš, někdy bych si přála...“

Keith a Lily už spolu chodili něco přes rok – tedy s nedávnou delší přestávkou, známou pod rozličnými názvy, jako je interregnum, pauzování anebo jednoduše jarní rozchod. A po cvičné rozluce nyní nastalo cvičné usmíření. Keith jí byl povinován nesmírnou vděčností. Byla jeho první láska, a to v určitém zvláštním slova smyslu: miloval sice řadu dívek, avšak Lily jako první z nich jeho lásku opětovala.

„Lily, já přece miluju tebe!“

A ve světle svíc se teď odehrála noční interakce, onen skutek z řádu nepopsatelných.

„Baví tě to?“

„Co?“

„Představovat si, že jsem Šhrezáda.“

„Lily, v jednom kuse zapomínáš na mou ušlechtilost. Matthew Arnold: *To nejlepší, co kdy bylo vymyšleno a řečeno*. F. R. Leavis: *Život prožívaný v celé jeho tvořivé síle*. A navíc je na mě moc vysoká. Není můj typ. Můj typ jsi ty, Lily.“

„Hm. Už nejsi tak ušlechtilý, jak jsi býval. Kdepak!“

„Ale jo, jsem... Jde o její charakter. Je něžná a milá a zábavná a pálí jí to. A navíc je hodná. To člověka fakt odradí.“

„Já vím. Je to k zblití. A kromě toho vyrostla snad o třicet centimetrů,“ řekla Lily. Samým rozhořčením se teď úplně probrala. „A skoro všechno se jí to vrazilo do krku!“

„Jo, krčisko má teda pořádný!“ O Šhrezádě v souvislosti s jejím krkem se už Lily něco nařečnila. Obsáhle ji přirovnávala k labuti a někdy – podle nálady – ke pštrosovi (a při jedné příležitosti dokonce k žirafě).

Lily řekla: „Loni byla... Co se to s tou Šhrezádou stalo?“

Šehrezáda se jednou ráno probudila z nepokojných snů, aby shledala, že se v posteli proměnila v... Samozřejmě, podle té slavné povídky se Řehoř Samsa (čti *Zamza*) transformoval v obrovitý hmyz, jinak řečeno v olbřímího brouka, jinak řečeno – a tento překlad Keith považoval za zdaleka nejlepší – v *hnusnou žoužel*. V Šehrezádině případě byla proměna radikálním obratem k lepšímu. Keith se však nedokázal rozhodnout pro to pravé zvíře: laň, delfín, sněžný leopard, okřídlená klisna, rajské ptáče...

Ale nedávno k té minulosti. Lily a Keith se rozešli, poněvadž se Lily chtěla chovat jako kluk. V tomhle opravdu tkvělo jádro věci: obecně převládal trend, že se holky chovají jako kluci, a Lily se zachtělo to vyzkoušet. A proto se mezi nimi strhla první zásadní hádka (jejímž tématem bylo – komické, že? – náboženství) a Lily vyhlásila *cvičnou rozluku*. Její slova ho zasáhla jako náraz stlačeného vzduchu: věděl totiž, že takové nácviky končívají skoro vždy naprostým úspěchem. Po dvou dnech upřímného utrpení, jemuž se oddával ve svém hnusném pokojíku v hnusném bytě na Earls Court, po dvou dnech zoufalství Lily zatelefonoval a sešli se spolu, přičemž na obou stranách kavárenského stolku byly prolity slzy. Poradila mu, aby to bral s nadhledem.

Proč by si všechnu legraci měli užívat jen kluci? řekla Lily a vysmrkala se do papírového ubrousku. *Tý a já jsme anachronismus. Jako když spolu chodí dvě děti. Měli jsme se potkat až za deset roků. Na monogamii jsme příliš mladí. A vlastně i na lásku.*

Naslouchal. Lilyino prohlášení způsobilo, že se cítil oloupený, osiřelý. Sirotek, řec. *orphanos*, znamená také „oloupený“. Keith už se jako oloupený narodil. A podezření, že tento stav bude pro něj i nadále přirozený, mu v mozku zjevně naskakovalo až příliš pohotově. Ad skleslý neboli v rozpoložení dezo-látním: z latinského slovesa *desolare*, „opustiti“, jež se skládá z *de-* („důkladně“) + *solus* („osamělý“). Naslouchal Lilyiným

slovům – a pochopitelně už to věděl. Ve světě mužů a žen se něco mlelo, revoluce či mořská změna, jakési přeorientování ohledně vědomostí a emocí souvisejících se sexem. Keith nechtěl být anachronismem. A domnívám se, že mohu říci, že tohle byl jeho první vážný pokus s tříbením charakteru: rozhodl se v jednom ohledu zlepšit – nebude se zamilovávat.

Kdyby se nám to nelíbilo, vždycky toho můžeme... Chci se chvíli chovat jako kluk. A ty jen buď dál, co jsi.

Lily tudíž změnila účes a nakoupila si haldy minisukní a krátkých kalhotových sukní a topů s volnými zády a zavazováním za krkem a průsvitných blůziček a vysokých kozaček z lesklé kůže a obrovských kruhů do uší a antimonových očních tužek a všeho ostatního, co děvče potřebuje, než se může začít chovat jako kluk. A Keith zkrátka zůstal stejný.

Měl svým způsobem lepší výchozí pozici než ona: přece jen měl s klukovským chováním nějakou tu zkušenost. Teď ji zase oprášil. Před Lily, tedy v období prelilyárním, mu často vadilo, že se choval spíš jako holka: jeho city. A neviděl vždycky věci jasně. Zgruntu špatně si kupříkladu vykládal to, co kdekdo nazýval *volnou láskou*, jak by ostatně mohl mlčky dosvědčit zástup vyděšených hipíků. Myslel si, že význam těchto slov odpovídá jejich smyslu, leč to, co v hlavním městě nabízely jeho houbovitě bledé dcery květin se svými menstruačními kalendáříky, tarotovými kartami a spiritistickými tabulkami, to láska nebyla. Některé dívky si pořád ještě šetřily věneček až do manželství, některé byly pořád ještě zbožné – a k volnomyšlenkářství se dokonce i hipísačky přikláněly jen velice zvolna...

Po Lily, tedy v období postlilyárním, se zdálo, že nová pravidla vztahů zakořeňují pevněji. Psal se rok 1970, Keithovi bylo dvacet a k dané historické příležitosti přistoupil vybaven nijak zvlášť pohledným vzhledem, přijatelně obratným jazykem, upřímným nadšením a poněkud hraným, leč osvěžujícím chladem. Přišla zklamání, důvěrnosti, našlo se několik dívek zázračně svolných (ochota podvolit se stále ještě působila jako svoboda, rozumějte ve smyslu *hanba a čest*: její součást tvořila

těž nestoudnost, upřílišněná důvěrnost, využívání druhého). A vůbec, tohle koketování s volnou láskou určitě zabíralo lépe u holek, které se chovaly jako kluci. Nová pravidla – a potažmo nové a zlověstné způsoby, jak si všechno vykládat špatně. Keith se choval jako kluk a Lily také. Jenomže ona byla holka, takže z toho mohla vytěžit víc než on.

Pojed' se mnou, řekla Lily tři měsíce nato do telefonu, *pojed' se mnou na léto do Itálie. Pojed' se mnou do Itálie na zámek za Šehrezádou. Prosim! Trochu si od všeho odpočineme. Víš, tam v cizině se najdou lidi, kteří se ani nesnaží být laskaví.*

Keith odvětil, že jí zavolá. Ale prakticky okamžitě ucítil, jak mu hlava dychtivě přikyvuje na souhlas. Právě strávil noc plnou utrpení div ne artistického s bývalou přítelkyní (jmenovala se Pansy). Byl vyděšený a samá modřina a vůbec poprvé ho ovládal neurčitý, zato intenzivní pocit provinilosti, a chtěl se vrátit k Lily – k Lily a jejímu středosvětlu.

Kolik mě to bude stát?

Sdělila mu to. *A taky budeš potřebovat peníze, až si někam vyrazíme. Já jsem totiž jako kluk šmíra.*

Dobrá. Těším se. Začnu si půjčovat a šetřit do prasátka.

Ta směšná hádka! Lily ho v podstatě obvinila, že když byla Violet malá, blbnul jí hlavu s křesťanstvím, a tím pádem ji zkazil. Což byla vcelku pravda. *Když jí bylo devět, snažil jsem se ji od víry zase odvrátit*, vysvětloval. *Povídám jí: Bůh je pouze tvůj imaginární přítel – jako panděro, které ti roste. A stejně se toho držela jako klíště.* Lily řekla: *Člověk by si myslel, že ji náboženství přiměje, aby se chovala slušně. A ono na ni zapůsobilo právě naopak. Violet si je jistá, že jí bude všechno odpuštěno, protože věří v nějakého cvoka na nebesích. A to všechno tvou vinou.*

Lily byla samozřejmě ateistka – vyložená ateistka. Keith namíтал, že tento názor není zcela racionální, jenomže k racionalitě měl daleko především sám Lilyin racionalismus. Pochopitelně nenáviděla astrologii, nenáviděla však i astronomii: nenáviděla fakt, že se světlo lomí, že gravitací klesá působení času.

Obzvlášť ji štvalo chování elementárních částic. Chtěla, aby se vesmír choval rozumně. I sny Lily mívala zcela všední. Ve snu chodila po obchodech, myla si vlasy anebo opřená o lednici pojídala k obědu chlebiček (prozradila to na sebe dosti plaše). Jelikož na poezii hleděla s nepokrytým podezřením, neměla trpělivost ani s prózou, jež se odchýlila od nejdůslednějšího společenského realismu. Jediným románem, který oceňovala bez výhrad, byl *Middlemarch*. Protože Lily byla stvořením ze středosvěta.

Pojed' se mnou do Itálie na zámek za Šehrezádou. Nutno dodat, že co se Keitha týkalo, ta část Lilyina návrhu týkající se Šehrezády nebyla vůbec důležitá. Když viděl Šehrezádu někdy kolem Vánoc naposled, byla to obvykle zakaboněná filantropka v botách na nízkém podpatku a v brýlích, věnovala se komunitní službě a kampani pro nukleární odzbrojení a dobrovolnické službě v zahraničí a dodávkou rozvážela lidem obědy; měla též klátivého přítele jménem Timmy, který s gustem zabíjel zvířata, hrál na violoncello a chodil do kostela. Jenomže pak se Šehrezáda probudila z nepokojných snů.

Keith předpokládal, že Itálie se společenského realismu stále drží. A přece se zdálo, že Itálie sama je zčásti pohádková, a citadela, kterou obývají, je zčásti pohádková, a pohádková je zčásti i Šehrezádina transformace. Kam se poděl společenský realismus? Keith zastával názor, že ke společenským realistům nepatří ani sami příslušníci vyšších sociálních vrstev. Jejich modus operandi, tedy jejich způsob fungování, se řídil volnějším pravidly. Na zámku Keith ztělesňoval neblahého K. Leč stále soudil, že společenský realismus by měl vydržet.

„Furt se ještě motá kolem těch obstarožních trosek?“

„... Ano. Stýská se jí po tom.“

„A vůbec, kde vězí ten její stříhoun? Kde je ten Timmy? A kdy hodlá přijet?“

„Tohle by sama ráda věděla. Je na něj docela namíchnutá. Už měl být dávno tady. A zatím trčí v Jeruzalémě a dělá pámbuvíco.“

„... Mně se líbí její máma, Oona. Je hezká a malá.“ Pomyslel na Pansy. A úvahy o Pansy ho nevyhnutelně přivedly k úvahám o její učitelce Ritě. A tak řekl: „Ehm, Lily... Víš, možná sem přijede Kenrik. Chystá se kempovat se Psicí. Nejspíš na Sardinii.“

„Jak se Psice doopravdy jmenuje? Rita? ... Popiš mi ji.“

„Pochází ze severu. Bohatá pracující třída. Velikánské oči. Širokánská pusa. Zrzka. A křivky veškeré žádné. Je jako tužka. Mohli bychom je tady přes noc ubytovat? Myslím Kenrika s Ritou.“

„Optám se Šehrezády. Ale pro pěknou plochou zrzatici ze severu,“ zazívala, „se tady místo určitě najde. Už se na ni těším.“

„Až ji uvidíš, užasneš. V klučičím chování je Rita přebornice.“

Lily se obrátila na bok, čímž se zmenšila, zcelistvěla, dotvořila se a stlačila do klubíčka. V takové chvíli k ní vždycky pocítil lásku a sledoval, jak se u ní střídají trhavé pohyby, ta drobná překvapení na cestě k zapomnění. Jak je dokáže najít, aniž se smíří s iracionálnem? ... Když se Lily rozechvěně uchylovala k náboženství spánku, občas ráda naslouchala Keithovu hlasu (obvykle jí v stručnosti líčil romány, které právě četl), a tak se přisunul blíž a řekl:

„Románů ti odvyprávím později fůru. Teď poslouchej. Úplně první holka, které jsem dal pusu, byla vyšší než já. Snad jen o pár čísel, ale mně to připadalo skoro jako metr. Maureen se jmenovala. Byli jsme na mořském břehu. Já už ji předtím políbil na autobusové zastávce, když jsme seděli pod stříškou, a neměl jsem páru, jak se políbíme na dobrou noc. Ale na zemi u jejich karavanu ležela nějaká kanalizační roura, a tak jsem si stoupl na ni. Krásný pusy to byly. Kdepak jazyky, nic takového. Na jazyky jsme byli moc mladí. Důležité je nedělat to, nač je člověk ještě moc mladý. Nemyslíš?“

„Šehrezáda,“ zahuhlala v odpověď Lily. „Vem ji k nějaký rouře.“ A zřetelnějším hlasem dodala: „Jak... jak je možný, že ses

do ní nezabouchnul? Zamiluješ se jako nic, a ona je... Dobrou noc. Někdy si přeju...“

„Dobrou noc.“

„Ty... Takový kecy místo lásky!“

Až se ráno probudíme (myslel si), prvním naším úkolem bude oddělit pravdu od falše. Musíme leccos pustit z hlavy, abychom vymazali ta klamavá království, která stvořil spánek. Ale ke konci dne je to právě naopak, a my hledali nepravdu a smyšlenky a v hladu po nesmyslných spojitostech jsme na sebe někdy až do bdělosti doráželi.

Co řekla, byla pravda. Anebo aspoň bývala. Kecy místo lásky. Souviselo to s jednou jeho charakteristickou vlastností: tak snadno se do dívek zamilovával – a milovat je nepřestával. Dosud miloval Maureen, myslel na ni den co den. Dosud miloval Pansy. Jsem snad tady právě proto? hloubal. Jsem snad s Lily tady na zámku v Kampánii právě proto? Kvůli té tragické noci s Pansy? O čem tohle vypovídá? Co má tohle znamenat? Keith zamhouřil oči a jal se pátrat po nepokojných snech.

V údolí zaštěkal pes. A ve snaze nedat se zahanbit mu čoklové ve vesnici odpovídali.

Těsně před rozbřeskem Keith vstal a na strážní věži si vykouřil cigaretu. Den se blížil jako říční proud. A najednou se za úbočím horského masivu objevil rudý kokrháč samého pánaboha.